ROK VI

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

№ 20

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 15 PAŹDZIERNIKA 1931 R.

XI KONGRES CHEMJI PRZEMYSŁOWEJ

W dn. od 27 września do 3 października r. b. odbył się w Paryżu XI Kongres Chemji Przemysłowej, który zgrupował ok. 700 uczestników, reprezentujących następujące kraje: Anglję, Belgję, Czechosłowację, Danję, Grecję, Egipt, Hiszpanję, Holandję, Japonję, Jugosławję, Niemcy, Norwegję, Polskę, Portugalję, Rumunję, Stany Zjednoczone A. P., Szwajcarję, Włochy — ogółem 18 krajów.

Prace Kongresu podzielone były na 20 sekcyj: chemji analitycznej, wody, paliw stałych i gazowych, paliw ciekłych, metalurgji, wielkiego przemysłu chemicznego, przemysłu materjałów budowlanych, szkła, przemysłu organicznego syntetycznego, przemysłu farmaceutycznego, przemysłu tłuszczowego, przemysłu gumowego, lakierów i pokostów, celulozy i sztucznych włókien, garbników, przemysłu fermentacyjnego, przemysłu rolnego, naukowej organizacji, kolonjalną, spraw gospodarczych.

Na Kongresie wygłoszono ok. 100 referatów, wśród których 3 zostały zgłoszone przez przedstawicieli Polski. Mianowicie, p. Inż. F. Wiślicki wygłosił referat o produkcji sztucznych włókien w Polsce, p. Dr. S. Weil — o ciekawej reakcji ortofenylenodwuaminy, p. Inż. T. Zamoyski — o zagadnieniu półproduktów organicznych w Polsce.

Na posiedzeniach plenarnych wygłoszono kilka interesujących odczytów, między innemi znakomity uczony francuski, Inż. Georges Claude, podał publicznie poraz pierwszy do ogólnej wiadomości wyniki swoich badań nad wyzyskaniem różnicy temperatury wód oceanu na powierzchni i w głębi — celem uzyskania w ten sposób nowego źródła energji. Przy pomocy pokazu kinematograficznego Inż. Claude wyjaśnił szczegółowo doświadczenia, przeprowadzone w pobliżu Kuby. Budowa stacji na 5.000 kilowatów nie jest kosztowna i przedstawia stosunkowo niewielkie trudności.

Ponadto na uwagę zasługiwały referaty o fabrykacji kwasu siarkowego i superfosfatów w Danji (inż. K. Warming), o mieszankach napędowych (P. Dumanois), o badaniach nad zapachami naturalnemi (prof. M. Ružicka).

Jednocześnie z XI Kongresem Chemji Przemysłowej odbywał się również Kongres Międzynarodowy technicznych zastosowań kauczuku, którego otwarciu przewodniczył podsekretarz stanu w Min. Kolonji, p. Diagne. Kongres ten miał na celu zbadanie możliwości rozszerzenia zastosowań kauczuku, zaś obrady odbywały się na terenie sekcyj XI Kongresu Chemji Przemysłowej.

Pracami obydwu Kongresów interesował się żywo rząd francuski, zaś minister handlu i minister robót publicznych brali udział w oficjalnych uroczystościach kongresowych.

Zwiedzenie szeregu fabryk, między innemi wielkiej fabryki należącej do Etablissements Kuhlmann pod Lille, a produkującej syntetyczny amonjak, kwas azotowy, oraz kwas siarkowy metodą kontaktową, dopełniło narady Kongresu.

Dn. 4 października r. b. w Meaux odsłoniono pomnik wielkiego uczonego, Henryka Moissan (1852—1907). Prace jego zmierzały w dwuch kierunkach. Jeden miał za punkt wyjścia wyodrębnienie fluoru, otrzymanego poraz pierwszy w r. 1886 przez elektrolizę kwasu fluorowodorowego; drugi — stosowanie pieca elektrycznego w studjach nad chemją wysokich temperatur. Moissan wypracował metody produkcji wielu węglików, krzemków i metalicznych połączeń boru. Odsłonienia pomnika dokonał francuski minister oświaty.

XI Kongres Chemji Przemysłowej, podobnie jak poprzednie, odbył się w atmosferze nietylko żywej pracy, lecz również dalszego zbliżenia chemików, pracujących na niwie przemysłu w różnych krajach świata.

Następny, XII Kongres odbędzie się w r. 1932 w Pradze Czeskiej.

PRACE NAD NOWĄ TARYFĄ CELNĄ

Opublikowana została część III projektu nowej taryfy celnej, obejmująca następujące grupy taryfowe:

Materjały do plecenia,
Rudy, żużle, popioły,
Drewno, wyroby z drewna,
Korek, wyroby z korka, torfu,
Wyroby koszykarskie i plecione z materjałów roślinnych,
Surówka, żelazo, stal i wyroby z nich, oprócz osobno wymienionych,
Cyna, cynk, ołów, ich stopy, wyroby z nich, oprócz osobno wymienionych,
Miedź, nikiel, glin, inne osobno niewymienione metale, ich stopy oraz wyroby z nich, oprócz osobno wymienionych,
Narzędzia, wyroby nożownicze, meble i inne wyroby metalowe, oprócz osobno wymienionych,
Kotły, maszyny, aparaty, oprócz osobno wymienionych, ich części,
Maszyny, aparaty rolnicze, oprócz osobno wymienionych, ich części,
Elektryczne: maszyny, aparaty, przyrządy, ich części,
Sprzęt elektrotechniczny,
Lokomotywy, tendry, wozy, pojazdy mechaniczne, ich części, oprócz osobno wymienionych,
Statki wodne, awiony, ich części,
Wagi, narzędzia, instrumenty i aparaty precyzyjne, naukowe, optyczne i inne,
Zegary, ich części,
Broń i amunicja,
Wyroby ze sztucznych materjałów plastycznych; guziki, spinki, zatrzaski,
Wyroby sitarskie, szczotkarskie, pendzle,
Zabawki, gry, ozdoby choinkowe, przyrządy sportowe,
Przybory piśmienne, kancelaryjne, rysunkowe, malarskie,
Biżuterja nieprawdziwa,
Kamienie szlachetne, półszlachetne, perły prawdziwe,
Metale szlachetne, wyroby z nich,
Wyroby różne, nie objęte innemi grupami,
Dzieła sztuki i przedmioty zbiorów sztuki.

Opublikowany zeszyt „Materjałów do nowej taryfy celnej", wydawanych przez Min. Przemysłu i Handlu, zawiera ostatnią część nowej taryfy, z równoczesnem uwzględnieniem opuszczonych poprzednio grup części I i II. Ogłoszona część taryfy, bardzo istotna dla przemysłu chemicznego — użytkowującego wiele wyszczególnionych w tej części maszyn i aparatów — obejmuje 368 pozycyj i 2.073 stawki. Odpowiednia część obecnie obowiązującej taryfy celnej obejmuje 49 pozycyj i 762 stawki celne. W tej więc również części projektu nowej taryfy celnej widzimy tendencję daleko idącego zróżniczkowania stawek celnych, co należy zapisać na niewątpliwe dobro projektu.

Prace na terenie Izby Przemysłowo-Handlowej w Warszawie oraz Związku Izb nad projektem III części taryfy odbywać się będą w końcu października i początkach listopada r. b. Podobnie, jak w poprzednich pracach, Izby Przemysłowo-Handlowe zamierzają wypowiedzieć solidarną opinję sfer gospodarczych, które wniosą niezawodnie szereg nowych uwag do projektu Komisji Międzyministerjalnej.

Po złożeniu właściwych wniosków, prace nad budową nowej taryfy celnej będą zakończone w trzeciem stadjum. Po zaprojektowaniu nomenklatury i stawek przez komisje gospodarcze, działające w zespole producentów i konsumentów — wynik tych prac został złożony Komisji Międzyministerjalnej, która opublikowała ostateczny tekst projektu w trzech zeszytach. Projekt był badany przez Izby Przemysłowo-Handlowe, wkrótce zaś ponownie zebrana Komisja Międzyministerjalna pocznie rozważać zgłoszone wnioski. Dopiero po ostatecznem uzgodnieniu poglądów w tej płaszczyźnie, projekt nowej taryfy celnej stanie się ostateczny i będzie mógł — w takiej czy innej drodze — wejść w życie.

W WALCE Z BEZROBOCIEM

W związku z poruszonem przez nas w poprzednim numerze „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" zagadnieniem polityki społecznej i polityki handlowej, przeprowadzane są obecnie przez Związek Przemysłu Chemicznego badania w jaki sposób zbędny import artykułów chemicznych wpływa na zwiększenie bezrobocia. Wyniki tych prac będą opublikowane; tymczasem przykładowo tylko wskazujemy, w jakiej mierze np. import kleju przyczynił się do natężenia bezrobocia w kraju.

Jak wynika z danych statystycznych, w roku operacyjnym 1929/30 wprowadzono w granice celne Rzeczypospolitej niespełna 700 tonn kleju, w tem przeszło 560 tonn z Rosji, przy całkowitej pojemności rynku wewnętrznego ponad 2.000 tonn. Ponieważ wewnętrzna produkcja polska znacznie przewyższała pojemność rynku, zaś nagromadzone zapasy starczą na długi okres czasu, przeto z końcem czerwca r. 1931 zatrzymano w Polsce wytwarzanie kleju. Gdyby nie było importu zagranicznego, wówczas fabryki polskie, zamiast wstrzymać ruch w czerwcu roku bieżącego, pracowałyby przez czerwiec, lipiec i połowę sierpnia, dając w tym czasie zatrudnienie ok. 300 robotnikom. Należy przytem stwierdzić, że straty na robociźnie ponoszą nietylko zatrudnieni bezpośrednio przy produkcji kleju, lecz również całe zastępy zbieraczy kości, rekrutujących się z najuboższych warstw społeczeństwa, oraz robotnicy pracujący w przemyśle jutowym. Jest to strata tem dotkliwsza, że na wyprodukowanie 10 tonn kleju należy zużyć 70 tonn kości, których zbiórka zatrudnia poważniejsze ilości ludzi.

Import kleju do Polski wyniósł w okresie od 1 października 1930 do 1 października 1931 r. ok. 100 tonn, co odpowiada realnie utraconemu zarobkowi robotnika pracującego bezpośrednio w produkcji kleju — w wysokości ok. 35.000 zł.

Podobne obliczenia przeprowadzone są w innych gałęziach przemysłu chemicznego.

MUZEUM PRZEMYSŁU I TECHNIKI

Polska nie była dotychczas w stanie powołać do życia Muzeum Techniki, jak to miało miejsce oddawna już na Zachodzie.

Dopiero zabiegi ostatnich lat, mające na celu stworzenie pokrewnej placówki, położyły kamień węgielny pod organizację polskiego muzeum przemysłu, które powstało w r. 1928 ze zbiorów przemysłu wojenngo, zebranych w swoim czasie na terenie Ministerstwa Spraw Wojskowych, w gmachu przy ul. Nowowiejskiej.

Zbiory te były wystawione na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu, a po jej zamknięciu przekazane zostały przez M. S. Wojsk. do Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie.

Obecnie—dawne zbiory przemysłu wojennego zostały uporządkowane i uzupełnione eksponatami z Wystawy Poznańskiej oraz darami poszczególnych instytucyj państwowych i zakładów przemysłowych. Całość zbiorów podzielona została na szereg działów specjalnych, jak: górniczo-hutniczy, metalowo-przetwórczy, chemiczny, włókienniczy, elektrotechniczny, lotniczo-komunikacyjny i t. d., a w stadjum organizacyjnem znajdują się jeszcze działy: cukrowniczy, przetwórczo-rolny i inne.

Eksponaty w dziale chemicznym obejmują następujące grupy przemysłu chemicznego: przetwórczo-drzewny, przetwórczo-węglowy, syntetyczno-organiczny, farmaceutyczny, tłuszczowy, materjałów kruszących i wybuchowych, gumowy, lakierów, kwasów i soli nieorganicznych, nawozów sztucznych i t. d., przyczem zestawienie poszczególnych objektów dokonane zostało ze szczególnem uwzględnieniem celów dydaktycznych.

Pomimo szczupłych bardzo rozmiarów obecnie posiadanego lokalu, zdołano zebrać i uporządkować eksponaty około 40-tu krajowych przedsiębiorstw chemicznych.

Muzeum Przemysłu i Rolnictwa, pragnąc nadać zbiorom przemysłowym właściwy kierunek i zapewnić przedstawicielom zainteresowanych instytucyj państwowych, przemysłowych, naukowych i społecznych bezpośredni wpływ na całokształt zagadnień, związanych z dalszym rozwojem tych zbiorów—zorganizowało na swym terenie jednostkę autonomiczną, pod nazwą Muzeum Przemysłu i Techniki, opartą o własny statut i władze (radę, zarząd i dyrekcję).

Zadania Muzeum polegają na gromadzeniu i utrzymywaniu zbiorów, obrazujących stan obecny przemysłu polskiego i w miarę możności jego rozwój historyczny.

Celem formalnego powołania do życia Muzeum i dokonania wyboru władz, zamierzone jest zwołanie w najbliższym czasie organizacyjnego zebrania członków.

Prawo uczestniczenia w powyższem zebraniu posiadać będą tylko osoby, które zapiszą się na członków Muzeum Przemysłu i Rolnictwa i wyrażą chęć przyjęcia udziału w pracach nad organizacją i dalszym rozwojem Muzeum Przemysłu i Techniki.

Składka roczna członka wspierającego wynosi zł. 200.—, członka rzeczywistego zł. 25.—.

Bliższych informacyj udziela Sekretarz Muzeum, inż. Bronisław Rudnik, urzędujący w godzinach od 9-ej do 15-ej, w lokalu Muzeum przy ul. Krak. Przedm. 66 (tel. 693-40).

Otwarcie Muzeum ma nastąpić w końcu roku bieżącego.

Uważamy za bardzo pożądane zapisywanie się przedsiębiorstw chemicznych na członków Muzeum — stosownie do podanych warunków— gdyż nietylko zapewnione zostaną wówczas podstawy materjalne nowej pożytecznej placówki, lecz również fabryki chemiczne uzyskają możność bezpośredniego wpływu na kierunek rozwoju Muzeum Przemysłu i Techniki.

KRONIKA

Dn. 7 października r. b. odbyło się posiedzenie Zarządu Związku Przemysłu Chemicznego, na którem — między innemi — dokonano wyborów Prezydjum Zarządu. Ponownie powołano: na Prezesa — p. Dr. Józefa Landaua, na Vice-Prezesów pp. Prof. Dr. Józefa Zawadzkiego, Inż. Włodzimierza Płużańskiego, Inż. Jerzego Wojnara, na członków Prezydjum pp. Inż. Zygmunta Toeplitza, Inż. Feliksa Wiślickiego, Inż. Wiktora Sommera, Inż. Jana Podraszkę. Ponadto wysłuchano sprawozdania z bieżących prac Związku, w szczególności zaś w zakresie ostatnich posunięć traktatowych w stosunkach międzynarodowych. Stosowana obecnie — jawna lub ukryta — klauzula preferencyjna przy zawieraniu traktatów handlowych między poszczególnemi krajami, wywołała żywą dyskusję w łonie Zarządu, który dopatruje się wielkich niebezpieczeństw, płynących z takiego stanu rzeczy dla naszego eksportu.

Dn. 7 października r. b. odbyło się plenarne posiedzenie Komisji Technologji Chemicznej P. K. N., na którem wysłuchano sprawozdania z postępu prac poszczególnych podkomisyj, powierzono opracowanie norm technicznych gliceryny Podkomisji Tłuszczowej w porozumieniu z Podkomisją Farmaceutyczną, wreszcie powołano do życia nową Podkomisję norm handlu karbidem, pod przewodnictwem p. Inż. T. Zamoyskiego.

Śląskie Kopalnie i Cynkownie, Sp. Akc. w Katowicach donosi, że wydobywa piryt, który mógłby być dostarczany do fabryk kwasu siarkowego pracujących na pirytach.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	450 zł.
Alkohol metylowy techniczny 90%	170 „
„ „ czysty 99%	300 „
* Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1,80 „
* Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1,73 „
* „ granulowany za 1 kg % N_2	1,88 „
Azotan amonu	100 „
Benzol handlowy 90%	85 „
„ czysty	100 „
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	13,50 „
* Boraks	110 - 125 „
Chlorek cynku 50° Bé	45 „
Chlorek wapna bielący	36 „
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22 „
Chloroform czysty	800 „
„ „pro narcosi"	1,00 „
Eter siarkowy	390 „
Fenol czysty	300 „
Formalina 40%	270 „
* Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	305 „
* „ techniczna 85/88%	175 „
* Karbid granulowany	75 „
Karbolineum	39,75 „
Klej kostny	265 „
Klej skórny	300 „
Krezol	140 „
* Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO_3	100 „
Kwas mrówkowy 85%	241 „
Kwas siarkowy 60° Bé	7,37 zł.
„ solny 19°/21° Bé	14,25 „
„ octowy techn. 30%	120 „
Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5	16 „
„ rogowa 13/14%N	—
Naftalina surowa prasowana	34,50 „
„ czysta w łuskach	57,50 „
Octan sodu	140 „
„ ołowiu	215 „
Oleina zwierzęca destylat	200 „
„ „ saponifikat	190 „
Oleum 20%	19,94 „
Olej lniany	110 „
* Potaż kalcynowany 90/95%	120 „
* Potaż żrący topiony 88/92%	140 „
Pirydyna czysta za 1 kg.	9,75 „
Smoła preparowana	18,75 „
Siarczan amonu	36,80 „
* Siarczan miedzi	110—125 „
* Siarczek sodu 60/62%	65 „
Soda amonjakalna	25 „
„ kaustyczna	60 „
Sól glauberska kalcynowana niemielona	14,25 „
Stearyna	200 „
Superfosfat 16%	11,52—12,16 „
Toluol czysty	120 „
Żelatyna techn.	380 „

Ceny powyższe są cenami hurtowemi i rozumieją się za 100 kg. loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:
„PRZEMYSŁ CHEMICZNY, BORUTA Sp Akc.", Zgierz, tel. Łódź. 121-01 i Zgierz 19; Warszawa, tel. 708-09 sprzedaż i 894-49 informacje.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA" Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO", Pabjanice, tel. Łódź 21-86.

Chlorek wapna bielący:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Chlorek wapnia ($CaCl_2$):
Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE".

Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Przem. Tłuszcz. „SCHICHT-LEVER, Sp. Akc. Warszawa, Nowy Zjazd 1 telefony: 605-77, 605-99.

Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM" Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 760-80.

Jedwab sztuczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Novarsenobenzol:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Phosphit:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Siarka:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Smoła pierwszorzędowa:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Soda kaustyczna:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Stearyna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Żelazokrzem 45% i 75%:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej — Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI Drukarnia Współczesna, Szpitalna 10